ГРАДЪТ НА ВДОВИЦИТЕ

ciela

Всички права са запазени. Тази книга и нито една част или части от нея не могат да бъдат използвани, включително, но не само, възпроизвеждани и/или разпространявани, под каквато и да е форма или по какъвто и да е начин – електронен или механичен, включително чрез фотокопиране, записване или посредством каквито и да е системи за съхранение и/или извличане на информация, без предварително изрично писмено разрешение на „Сиела Норма“ АД.

Тази книга и никаква част или части от нейния текст и/или нейния превод, корица, илюстрации и други защитени от Закона за авторското право и сродните му права обекти не могат да бъдат използвани, включително, но не само, възпроизвеждани, представяни, предавани, предлагани, показвани, променяни, преработвани, превеждани или разпространявани, по какъвто и да е начин за целите на създаването, обучението, допълнителното обучение или валидирането на системи за изкуствен интелект, големи езикови модели, технологии, способни да генерират произведения в същия стил и/или жанр като настоящото произведение и/или други подобни, без предварително изрично писмено разрешение на носителя на авторските права.

Благодарим ви, че подкрепяте авторите, преводачите и всички творци в българското книгоиздаване!

CITY OF WIDOWS
Copyright © 2026 by Nadia Hashimi

© Елика Рафи, *превод от английски*
© Дамян Дамянов, *художник на корица*
© Сиела Норма АД

София • 2026

ISBN: 978-954-28-5629-0

Надя Хашими

ГРАДЪТ НА ВДОВИЦИТЕ

Превод от английски Елика Рафи

ciela

На Амини – безкрайно щастлива съм, че имам дом при това семейство.

И на дъщерите на Афганистан – на онези, които вдъхновиха тази история. На момичетата с диви мечти, на жените, които крепят половината небе, и на майките с необикновена сила.

На онези, които се бориха за своето бъдеще, и на онези, които продължават да устояват.

Нека никога не оставате сами.

ПРОЛОГ

– Маарджàн – проточи Кобраà[*] в натежалия от напрежение въздух. – Не си искрена с мен.

Десетки очи се впиха в Марджàн, а тя инстинктивно пристъпи встрани, за да е по-близо до дъщеря си. Взе ръката на Хавà[**] и леко стисна тънките ѝ пръсти. Хавà не се отдръпна, не се и възпротиви. Огънят в нея беше потушен от новопоявилата се напаст насред знойното лято. Сезонът на костилковите плодове беше и сякаш в стомаха на всяка от тях имаше заседнало камъче.

Жените се тълпяха в стаята и сенките, които хвърляха върху глинените стени, ги правеха да изглеждат двойно повече. Дошли бяха да свидетелстват. Да се уверят в безопасността си. Дошли бяха да зяпат. Дори малката, увита в стегнати повои, сдържаше писъците си. Чакаха отговора на Марджàн.

Марджàн се опита да съобрази бързо, но не съумя да подреди мислите си, сякаш над ума ѝ също се беше спуснал сумрак. Трябваше само да избере един от вариантите на историята, която разказа преди, но подобно предизвикателство не беше от лесните. Писа, три и пренаписа изложението толкова пъти, че прокъса хартията и изличи собствената си версия. Какво разказа в първия ден, когато изкачи скрития

---

[*] Името Кобраà е с арабски произход и означава „превъзходен“, „значим“ или такъв с висок ранг и важност. – Б. пр.

[**] На арабски името Хавà се превежда като „Ева“ и носи конотация на майката на човешкия род. – Б. пр.

хълм? Прииска ѝ се да можеше да попита жените в стаята. Несъмнено някоя от тях помнеше.

– Тя трябва да си тръгне – обади се нервно нечий разтреперен глас.

В помещението се разнесе шепот. Марджàн почувства познатото ужилване от усещането, че е отхвърлена. През по-голямата част от живота си се беше чувствала като изгнаница. Напомни си, че е чужда за тези жени, че е престъпница. Напомни си, че притиснатите в ъгъла майки са опасни създания.

Нещо запърха в стомаха ѝ. Сякаш беше високо в мастиленото небе, готвеше се да се спусне от хеликоптера с прясно смазаното си оръжие. Преди да обхване въжето с ръце, винаги внимателно осъзнаваше крайниците си, главата, гърба, сърцето, което биеше с ускорен пулс, сякаш провеждаше инвентаризация на всичко, което може да изгуби, ако не е достатъчно бърза, ако не е достатъчно предпазлива. Изглеждаше пълноценна в очите на жените в стаята, но не беше. Щеше да посвети цял един живот на скрбта по онова, което изгуби, когато избра военната служба.

Светлините на далечния град проблясваха зад Кобраà като жарава насред пепел от огън. Хълмът предлагаше несравним изглед към селището. Притихнало беше през последните дни. Полицейските камиони са носеха по улиците, шофирани от мъже със собствени закони, със собствено виждане за ред. Людете надничаха иззад запердени прозорци и немалко от тях бяха достатъчно възрастни да помнят, че вече са преживели всичко това. Главите им клюмваха, раменете им се присвиваха. Телата им не бяха забравили позата на покорност – наложителна, ако искаш да избегнеш ударите с камшик.

– Трябва да мислим за децата си – обади се друга жена и сумрачната стая се изпълни с бръмчене. Присъстващите изразяваха съгласие. – И най-вече за дъщерите си.

– Права е – потвърди трета.

Марджàн не можеше да мълчи. Спомни си подготовката си и снижи глас.

– Моля ви. Аз също мисля за дъщеря си. Ако ни намерят… – Марджàн инстинктивно хвърли поглед към Хавà. И в същия миг се изпълни с презрение към себе си, задето употребява дъщеря си, че да умилостиви насъбралите се жени.

Хавà застина. Сети се за изпълнените със съжаление погледи, приковани върху ѝ в музикалното училище от родители, които никога не са изпращали децата си в сиропиталище. Не би и пожелала да е муска за злощастие в очите на другите и майка ѝ го знаеше.

Но Хавà знаеше и че гласът на майка ѝ никога не е звучал с такова отчаяние.

– Тя не е една от нас – провикна се някаква жена и потърси с очи погледите на вдовиците от общността. – Хълмът ни от години е спокоен, но този покой не ни е даден ей така, не е подарък. За три деца трябва да се грижа. Последното, от което имам нужда, е тия грубияни да изкачат хълма ни и да заврат мръсните си глави в дома ми. Вярвате ли, че ще подминат дъщеря ми? Петнайсетгодишно момиче? Проявете благоразумие, дами! Благоразумие!

Едно младо момиче се спотаи зад майка си, прехапа устни и скръсти ръце пред гърдите си. Останалите майки питаеха същите страхове. Знаеха колко лесно могат да бъдат съборени пръстените стени. И спяха леко. А ако изпратеха децата в семействата на бащите им? Дали нямаше да завлекат момчетата в онези камиони? Дали нямаше да напъхат оръжие в ръцете им?

С размити от тъмнината черти на лицето, една жена ридаеше.

Кобраà изпъна рамене. Краищата на хиджаб покриваха бедрата ѝ. Кафяв плат, изпъстрен с ментовозелени точки.

Чертите на лицето ѝ бяха по-изострени, отколкото би следвало за една трийсет и пет годишна жена. Вдигна ръка. Боядисаните с къна връхчета на пръстите ѝ бяха като сигнал с червена светлина и спряха брътвежа. Официално не разполагаше с правомощия, нито с титла или почтено звание. Майка ѝ обаче беше основала тази малка общност и тя беше живяла тук през по-голямата част от живота си. Издигала беше стени и споделяла храна. Озаптявала подкупни полицаи и уреждала кавги. Слушала беше. И чувала. Уважението, това богатство, на което се радваше, беше спечелено, не унаследено.

– Искам да чуя Марджàн – каза Кобраà.

Помещението притихна в очакване.

През живота си Марджàн е била и от двете страни на разпита. Сега знаеше, че е от неправилната страна. Притвори очи и се опита да чуе назидателния глас, който я наставляваше в най-тежките моменти. Както когато беше в капана на наложения ѝ брак. Когато долови движение с ъгълчето на предпазните очила за нощно виждане. Когато не беше сигурна, че ще срещне още един изгрев.

Къде беше този глас сега?

Някой тежко и гневно пое дъх; но не дотам шумно, че да наруши призива за тишина на Кобраà.

Марджàн мислеше за стръмния път към този град в града, за проядените стъпала и кърпените стени. До последното пълнолуние не би и повярвала, че подобно пространство може да съществува. И преди е била на места без мъже – приюти за жени, казарми за жени, родилен дом. Все спирки по пътя, не места, които една жена би нарекла „дом“. Марджàн почти съзря квартала си от върха на хълма. Дали и сега птиците бяха накацали по парапета ѝ? Дали се взираха във всичко, което остави зад себе си? Чайника и нотните

листи, протритията килим и сапуна от лавандула. Стойността на всички тези незначителни вещи нарасна неимоверно, откакто двете с Хавà ги изоставиха и побягнаха към проклетия хълм.

Ако не беше онзи понесен от вятъра шепот, тя не би узнала за съществуването на света тук. За отделения от мъжете свят. За града на жените.

– Имаш ли отговор? – попита Кобраà.

– Аз ще кажа защо сме тук – обади се Хавà.

Кобраà повдигна вежда. Жените бяха все така, като зимно езеро. Открай време людете търсеха да се прислонят в диплите на някое повествование, изтъкано от трагедия и триумф. В уюта на ръчната плетка на притча, особено ако е пропита с епични страдания на невинни. Да чуят за други, измамени от съдбата, подведени от приятели и пронизани с остра стрела. Жените се приведоха към тях, кръгът се стесни. Очевидно вдовиците бяха изпълнени с безпокойство. Но бяха и любопитни.

– Хавà! – възпротиви се Марджàн. Историята им беше лишена от изящество дори когато тя самата я разказва. А ако Хавà я предадеше невярно? А ако разкриеше нещо в повече?

Хавà не изглеждаше изненадана, нито впечатлена от реакцията на Марджàн. Майка и дъщеря бяха – знаеха се и добре, и далеч не толкова добре. Марджàн се сети за времето, тогава младо момиче, когато биваше принуждавана да мълчи и всички решения бяха вземани вместо нея.

В подножието на хълма улиците бяха изпълнени с мъже, решени да мъстят. Патрулираха и пречистваха един вече ограбен град. Отново ли щяха да принудят жените да мълчат? И ако сега Марджàн забранеше на Хавà да говори, на какво щеше да научи дъщеря си? Подобно на останалите в стаята, и тя беше приковала поглед върху Хавà и сенките

под очите, които ограбваха младостта ѝ. Нямаха покой, откакто талибаните нахлуха в Кабул.

Марджàн си напомни, че тяхната история не е изключително нейна, не и от деня, в който Хавà се роди. Нещо в нея се прекърши. Хвърли поглед към дъщеря си и осъзна, че сега пренася тежестта на случилото се и мрачната им съдба върху едно младо момиче. Искаше ѝ се да крещи. Срамуваше се от неумолимото наследство, с което товареше това дете. През живота си Марджàн беше понесла много насилие и загуби. Жестокост във всичките нейни разновидности. Но унижението, което изгаряше тялото ѝ сега, беше като заговор от по-висок порядък. Имаше чувството, че вярата ѝ се изплъзва като вода през събрани в шепи длани.

Хавà видя, че лицето на майка ѝ пламтеше, а устната ѝ трепереше. Искаше ѝ се да протегне ръка и да я успокои, но се страхуваше да я докосне, сякаш жарта в нея щеше да изгори пръстите ѝ. Имаше чувството, че светът, нейният свят, едва сега добива очертания. Сетивата ѝ се изостриха. Когато ѝ останеше повече време, щеше да се чуди дали не е пропуснала пипалата на пушека и движението в сенките и тъмните облаци. Остави погледа си да се пренесе от майка ѝ към Кобраà. Към тънките черти на лицето ѝ и рязката линия на брадичката. Тогава осъзна, че всеки скок, всяка стъпка, всяко спъване, случило се някога през живота ѝ, са я насочвали към това място, към този момент, към тези думи.

– Майка ми си създаде много врагове в този живот – каза Хавà и гласът ѝ потрепна като песента на ранен скорец. – Но сега причината да сме в опасност съм аз.

Първа глава

1 АВГУСТ 2021 г.

Марджàн посегна към бутилката с вода, но тя се оказа празна. Пресушила я беше по-скоро от притеснение, отколкото от жажда. Зарифà улови жеста ѝ.

– Ей – провикна се тя и привлече вниманието на Марджàн. Подхвърли пластмасова бутилка към нея и половин дузина гривни издрънчаха на китката ѝ. Марджàн я улови, преди да се разбие на пода, и промърмори някаква благодарност.

– Е – обади се Илахà и отново привлече вниманието на всички към причината, поради която бяха в базата, вече празна, след като американските им партньори си бяха заминали. – Джена ми се обади оттам вчера. Знаете, че в началото не харесвах американците заради прямотата в маниера им на общуване, но вече ги оценявам дори когато носят лоши новини. Джена ми каза, че Съединените щати няма да ни издадат специални визи. Не отговаряме на условията.

Изминали бяха шест месеца от последната мисия на взвода, но Илахà пазеше чина си на капитан и поддържаше диалога с Джена и останалите американци. Дори в периодите на най-голяма активност правомощията на Илахà се простираха отвъд бариерите Хеско* по границата на базата. Илахà решаваше кой униформен се нуждае от допълнителна практика по стрелба или тренировки с тежести. Проверява-

* Бариерите Хеско – по името на компанията, която ги е разработила, са технически средства за укрепващо оборудване. Състоят се от телена рамка и плътна тъкан, пълнена с пясък или пръст. – Б. пр.

ше присъствието на членовете на взвода преди и след мисия и при нужда винаги участваше като доброволец. Сега, когато вече не се предвиждаха мисии и наоколо нямаше американци, Илахà поддържаше връзка с взвода чрез групови текстови съобщения. Ако липсваше реакция от някой член на взвода, пишеше му лично съобщение, а ако то останеше без отговор, тропаше по вратите.

Марджàн огледа стаята. Шестте жени се бяха разположили в нея. Някои седяха на сгъваеми столове, две се бяха облегнали на стената. Бяха само малка част от целия взвод, но Илахà успя да ги събере, за да обмисли стратегията си и евентуалните възможности. Някои са бяха скрили. Други търсеха свои пътища за бягство.

Когато се присъедини към тренировъчния лагер на Женския тактически взвод, Марджàн се чувстваше съвсем не на място. Макар че премина тестовете, физически и психологични, имаше чувството, че са я приели по погрешка. Сега хвърли поглед през прозореца. Съзря в далечината кулата, която едва не я довърши. Стоеше под високата рамка и чуваше подигравателните, заядливи гласове, които трябваше да заглушава всяка сутрин. Ехото им заплашваше да пробие крехките барикади, които беше издигнала.

„Безполезно момиче! За коя се мислиш? Съсипваш всичко, до което се докоснеш. Виж се само. Мислиш си, че можеш да изкачиш тази кула? Ха! Не можеш да се погрижиш дори за… – Илахà я беше дръпнала настрани и извисила глас над шума. – Ако си променила решението си, кажи го сега и си тръгвай – посъветва я тя. – Ще намерим друг да носи униформата ти, обаче още първия ден, когато се появи, видях в очите ти нещо, което ме кара да мисля, че имаш борбен дух. Затова си вържи връзките на обувките и почвай да се катериш по стълбата, защото трябва да се научиш как да скачаш

от хеликоптер, без да счупиш тези клечки, дето са ти вместо крака.“

Днес призраците отново посетиха Марджàн. Същите, които ѝ отнеха детството. Наричаха я с полумъртво име и се опитваха да отклонят вниманието ѝ от Илахà.

Марджàн хапеше устни. Службата я беше научила, че по време на война нищо не е ясно. Началото и краят на всяка битка бяха мъгляви и никой не можеше да каже със сигурност кой губи и кой печели. Битката за тази страна беше започнала дълго преди да облече униформа и дълго преди да се закълне, че е с победителите. Сега вече беше очевидно, че не би могла да се заблуждава повече. Кога се промениха правилата на играта? Можеше ли някой да следи развоя на събитията? Имали ли са изобщо някога шанс? Безполезни въпроси. До един.

– Какво означава това? – запита Зарифà. – Братовчед ми работеше като преводач за американците и кандидатурата му е одобрена. Заминава за Щатите със семейството си веднага щом мине интервюто. А той и войник не е бил.

Марджàн седеше с кръстосани крака и потропваше в неспокоен ритъм с ботуша си с връзки. Имаше дни, в които не можеше да повярва, че двете със Сорайя се осмелиха да кандидатстват във взвода. Спомни си къде беше, когато научи за него, и колко нещастна и съсипана се чувстваше. Нямаше друг отговор, защото не можеше да си представи, че съществува друго. Навярно тази длъжност ѝ спаси живота.

Сорайя току-що беше получила работа в магазина за платове. Помагаше на клиентите да прехвърлят топовете кадифе и лен и да подберат подходящия десен за одежди или завеси. Утрините ѝ бяха посветени на скиците, за които се надяваше някой ден да се превърнат в модели висша мода. Искаше ѝ се да зашеметява. Искаше ѝ се другите да остават

зашеметени. Искаше ѝ се да накара Марджàн да повярва, че доброто е възможно, и ѝ предложи да посети магазина в почивния си ден, за да избере плат за роклята на Хавà за Рамазан байрам*.

Спряха пред магазина за електроника. На един екран вървеше повторение на детско предаване, а на друг – реклама на женски взвод. Не бяха чували за подобен взвод. Нямаха военен опит. Не бяха държали огнестрелно оръжие.

– Не съм войник – беше изкрещяла към приятелката си Марджàн само преди дни.

„Сатенът блести, но предполагам, че и камуфлажът има свое очарование“ – помисли си Сорайя.

Разбира се, брат ѝ не посрещна идеята с ентусиазъм. Откакто баща им почина, той беше поел отговорността да бъде мъжът в къщата и в случая това означаваше да ограничи инициативността на сестрите си.

„Това не е място за жена, Сорайя“ – рече брат ѝ тогава.

Мъжете рядко осъзнават неизмеримия си принос, когато става дума да вдъхнат кураж на жените към подвизи. В очите на Сорайя проблесна решимост. Само месеци по-късно тя вече пробваше как стои камуфлажната ѝ униформа с авиаторски слънчеви очила и смело червило на устните.

– За нас е по-различно. Ние работихме за афганистанската армия, не за американците – поясни Илахà.

– Не сме работили за американците? – запита Сорайя с невярващ глас. – Чия беше базата, в която тренирахме? Кой ни тренираще? Те задаваха мишените и планираха мисиите ни. В хеликоптера един американец седеше отдясно, друг – отляво – настоя Сорайя. – За бога, случвало ли се е някога да правим нещо без американците?

---

* Рамазан байрам – мюсюлмански празник, краят на свещения месец Рамадан. – Б. пр.

– И аз зададох същия въпрос на Джена. И тя потвърди, че нищо не разбира.

– Навярно Джена трябва да поговори с някого другиго – изпухтя Сорайя.

– Знаеш, че прави всичко по силите си – обади се Марджàн и раменете на Сорайя се отпуснаха примирено. Преглътнала беше гнева си.

– Зная – промърмори тя. – Но тук нещата вървят на зле.

Марджàн се замисли за снощната програма по „Метра Медия“, канала, който покриваше новини с фокус върху въпроси, свързани с жените. Според водещата Минà Нуурѝ въоръжени талибани бяха завладели домове в северната част на страната. Някаква жена споделила по телефона, че убили друга жена, която отказала да нахрани дванайсет военни. Хвърлили граната в дома ѝ и той избухнал в пламъци. Четирите ѝ поотраснали вече деца само успели да извлекат трупа на майка си, преди къщата да бъде изпепелена.

– Някой получил ли си е заплатата за последния месец? – запита Зарифà. Жените поклатиха глави.

Марджàн се замисли за сметките, които я очакваха. Благодарна беше за заплатата си, но ѝ се искаше да не закъснява толкова. Внимателно планираше бюджета си, понеже беше чула, че в някои области служещите не са получавали заплащане от месеци. Марджàн си водеше бележки по разходите и приходите – нейния начин да прецени колко точно следва да се тревожи. Освен пари за наема и храната Хавà имаше нужда от нови маратонки. Израснала беше от миналата година и скоро трябваше да помисли и за ново зимно палто. На последната страница от тетрадката си Марджàн имаше отделно перо за рубаб*. Видя изработения на ръка

* Рубаб – един от най-старите струнни щипкови арабски инструменти, добил голямо разпространение чрез исляма. – Б. пр.

музикален инструмент със сложна инкрустация и деликатни ключове. Марджàн подръпна една струна и се развълнува от желанието да види този рубаб в ръцете на дъщеря си. „Хавà ще ти вдъхне живот“, беше си рекла тя, преди погледът ѝ да падне върху умопомрачителната цена на окачения на дълъг конец етикет.

„Капка по капка река прави“, имаше навик да повтаря леля ѝ.

И Марджàн записа цифрата на последната страница от тетрадката си. Под нея залепи плик, в който от време на време пъхаше по някоя банкнота. Дребни спестявания, които щяха да се превърнат в буен поток. Последния път, когато провери, не ѝ достигаха само няколко банкноти.

– Говорих с момчето от министерството по този въпрос. Увери ме, че трябва да почакаме най-много още две седмици – натърти Илахà.

– Ама разбира се! Може и по-скоро – повтори Зарифà със саркастична увереност и се отпусна назад в стола си със скръстени ръце и мрачно стисната челюст.

– Как са родителите ти? – запита Илахà, понеже знаеше, че от заплатата на Зарифà зависят трите медикамента, благодарение на които слабото сърце на майка ѝ още биеше. Баща ѝ беше диабетик с толкова слабо зрение, че не можеше да различи банкнота от пет хиляди от банкнота от десет хиляди афгани.

Зарифà рязко премигна и се изправи в стола си.

– Справят се – рече тя в нежеланието си да се оплаква, понеже знаеше, че всяка от жените носеше свой товар. После стана и закрачи по дължина на стаята. Марджàн почувства, че я обзема напрежение, когато Зарифà се опита да се отърси от нервността си. – Молят се Бог да защити Кабул. Но ние сме с униформа. Ще ни повикат ли да защитим Кабул, или не?

Когато американците си тръгнаха, мисиите им продължиха, но вече не бяха толкова чести. Последната беше преди месеци.

– Не понасям бездействието – изстена Сорайя и вдигна поглед към Илахà. – Няма смисъл да ни принуждават да стоим, когато бихме могли да помогнем. Ще ни призоват ли в армията?

– Не съм получавала нареждания от командването – докладва Илахà. – Не зная повече от която и да е от вас, а ние всички чуваме едно и също. Няма и да узнаем, докато президентът сам не ни уведоми дали ще се оттегли, или ще сформира ново правителство на единството.

– Може да се върна в колежа. Няма да ни поставят нови мисии, ако мишените са правителствени – рече Уахѝд. Беше най-младата в групата. Семейството ѝ я помоли да напусне взвода, особено след като американците оповестиха, че са уморени от афганистанците.

– Какво ще учиш? – запита я Сорайя. – Мисля си, че от теб би станало великолепна учителка.

– Да, чудесно би било да преподавам, ако ми стигаше търпение. Имам ли вид на търпелив човек? – запита Уахѝд. Тя се извърна и многозначително изгледа Сорайя.

Сорайя се разсмя.

– Ни най-малко. Всъщност мръщиш лице като касапин. Може би това е по-добрият вариант за теб.

– Касапите поне имат месо на масата – заяви Уахѝд и направи балонче с дъвката си. Зарифà завъртя очи.

– Имаш късмет, че те уважавам. Сериозно обаче, какво ще стане с нас? Какво ще кажеш, Марджàн? – запита Зарифà, понеже знаеше, че Марджàн няма да напудри отговора си със захар. Марджàн беше по природа предпазлива и гледаше трезво на нещата. Когато се спуснеха над някое

село посред нощ, Марджàн беше онази, която се взираше в сенките и търсеше нападатели в тях. И за миг не се доверяваше на информацията, която им подаваха, и с основание! Американците бяха с добри намерения, но често сведенията им бяха безполезни.

– Не съм политик. Предположението ти е толкова правдоподобно, колкото и моето – отвърна Марджàн и хвърли поглед към часовника. – Трябва да прибера дъщеря си. – Принудата да седи и бездейства я изнервяше. Стана и се запъти към вратата, подмина редицата бариери Хеско и празните казарми. Спомни си вълнението в първите дни от пребиваването си тук. Езикът ѝ се препъваше в имената на американските ѝ колеги и названието на екипировката, чувстваше и ограниченията на тялото си. Не би повярвала в достоверността на каквото и да е от онова, което се случваше, ако не бяха другите жени около нея. Жени като Джена и Илахà, които изглеждаха така спокойни на тази прашна земя.

Посрещнали я бяха, протегнали ѝ бяха ръка, когато глезенът ѝ се изкълчи заради един хлабав камък по време на тренировъчна маршировка, и я научиха как да не обръща внимание на мъжете в униформа, които в някои случаи бяха категорично несъгласни с присъствието на жени в специалните части. Толкова години се беше укривала от света, снижавала се беше, за да се нагоди към малки пространства, че сега сякаш единственият начин да защити дъщеря си беше да се отдели от нея. Или поне така ѝ се струваше.

Никой от колегите ѝ, навярно дори Сорайя, не би проумял колко много я промени обучението.

– Марджàн, чакай! Ще дойда с теб! – провикна се Сорайя след нея и затича да я настигне.

Сорайя носеше огромни очила с рамки от коруба на костенурка и кръгли стъкла. От червилото ѝ имаше само следи,

оставила го беше по пластмасовата бутилка. В присъствието на Сорайя Марджàн винаги се чувстваше странно непохватна. Усещането не беше свързано с пари. Блясъкът на Сорайя идваше от собствената ѝ изобретателност, от желанието ѝ да бъде забелязана. През първите седмици от обучението им някои техни американски партньори бяха изненадани да видят афгански жени с грим, със съвършени дъги на веждите, с очна линия, с пудра. Недоумяваха какъв е смисълът.

„Мога ли да ти задам един въпрос? – запита я Криста, червенокоса и от някакво място, наречено Южна Каролина, докато гледаше как Сорайя поправя червилото си. – Посред нощ е и се готвим за мисия. Защо ти е да се главоболиш с всичко това?“

До ушите на Криста беше стигнало недоволството на мнозина от мъжете заради присъствието на жени в базата. Възмущението им нарасна и заради участието им в бойните мисии. Жените ги разсейваха. Бяха по-слаби и изпълнението на задачите щеше да страда от това. Ами ако врагът ги заловеше и изнасилеше? На Криста ѝ се искаше мъжете, които бяха толкова загрижени жените да не бъдат сексуално насилени от врага, да покажеха същата загриженост и към жените, тормозени или нападнати от своите униформени братя.

Затова Криста и останалите жени гледаха да не подчертават женствеността си. Опънати и свити в кок коси. Никакъв грим. Повече време за тренировки. За да спечелят уважението на мъжете опитваха да се държат като мъже.

Сорайя се противеше на всичко това.

„Хората си мислят, че не можеш да бъдеш едновременно и жена, и войник – поясни тя. – Ние трябва да им покажем, че е възможно. Ние сме жени и ние сме войници. Затова се обличам, както ми харесва. Гримирам лицето си, както ми харесва. И ако умра, ще умра красива.“

– Горещината ми идва в повече – рече Сорайя. Марджàн знаеше, че за приятелката ѝ източниците на топлина не бяха един и два. Недоволството на семейството ѝ заради участието ѝ във взвода растеше. За да не бъдат заклеймени като предатели, лъжеха близки и приятели за заниманията на Сорайя. И щяха да успеят, ако не бяха проклетите снимки.

– Сорайя, не се чувствай задължена да стоиш непрекъснато тук като нас. На теб ти предстои кариера на посланик, нали? Трябва да си в Европа и да говориш на онази голяма конференция на ООН. Още не проумявам защо ООН не са те измъкнали досега.

Сорайя се намръщи.

– Обединените нации не разполагат с правомощия носа си да издухат – рече тя. Някое злощастие все объркваше плановете ѝ. Първото беше смъртта на баща ѝ. Юридическият факултет стана невъзможен, когато брат ѝ пропиля семейните пари с опита си да започне бизнес. Ковид осуети шанса ѝ да присъства на световната среща на върха по въпросите на пола. А сега талибаните сякаш я лишаваха от работа.

– Ако се опитаме да прекосим границата към Пакистан, трябва да платим на трафиканти. Мислиш ли, че семейството на баща ти ще ти помогне?

– Не – Сорайя отклони поглед встрани и Марджàн доби усещането, че събира смелост да каже още нещо, но когато отново се извърна към нея, изражението на лицето ѝ беше отново ведро.

– Как е Хавà?

– Добре е – отвърна Марджàн. – Но я знаеш. Всеки час далеч от музикалното училище е пропилян час.

Сорайя обви раменете на Марджàн с ръка.

– Виж се! Майка на ученичка по музика, на артистка. От теб ли го е наследила? Мечтаела ли си да пееш като дете?

Марджàн потисна смеха си.

– Не бях такова момиче – рече тя и си припомни времето, когато играеше футбол с момчетата от махалата. По онова време не беше Марджàн. Беше Рахимà и за известно време Рахим, един бачѐ пуш*. Почти не изпитваше носталгия по рожденото си име. Не беше кой знае какво да си избере ново име. Жените в Афганистан бяха възпитавани да не се привързват към имената си. Когато се омъжеха, получаваха ново име чрез семейството на съпруга си. Съществуването на жените беше подчинено на мъжете около тях. Започваха живота си като „дъщеря на“, после от тях се очакваше да станат „невеста на“ и „майка на“. Рядко се случваше жена да съществува за и заради себе си.

Без съпруг, баща или син в живота си Марджàн беше истински призрак. Имаше дни, в които поставяше под въпрос собственото си съществуване.

– Е, хубаво е, че дъщеря ти е в Кабул. Всичко ще се нареди, Марджàн. След няколко седмици нещата ще си дойдат по местата. Кой знае, с нашия опит може в крайна сметка да се уредим на работа в някоя от онези международни организации. Питай Ингрид. Може пък тя да ти намери нова работа. Английският ти е много по-добър, отколкото си мислиш.

– Нещо те прави особено щедра днес, Сорайя. Не съм привикнала към подобни комплименти.

– Толкова много сладки приказки не ти понасят. Приличаш на… на емоционален диабетик. Трябва да внимавам с теб – подразни я тя. Марджàн потисна усмивката си. Вярно беше. Сорайя имаше чувство за хумор. Винаги се шегуваше. До нея Марджàн се чувстваше като старомодна учителка и

---

* Бачѐ пуш (перс.; букв. „преоблечен като момче“) – обичай в Афганистан и Пакистан, при който семейства без синове избират една от дъщерите си, която се облича и държи като момче. – Б. пр.

понякога не знаеше как да реагира на знаците на привързаност от нейна страна.

– Помниш ли, когато те учех да отвръщаш на прегръдката ми?

Марджàн не беше осъзнала, че се отдръпва при физически контакт, докато Сорайя не ѝ го каза.

„Сестра, добре ли си? Аз само те прегръщам. Не те отвличам – пошегувала се беше тя един ден, но след това замълча. Беше едновременно и прозорлива, и общителна. – Не понасяш ръцете на когото и да е върху себе си, нали?“

В онзи момент наставническият глас не снизходи върху Марджàн. Сорайя беше първият човек – единственият човек – с когото сподели историята си. Защото нейната история имаше остри ръбове.

Стигнаха автобусната спирка. Сорайя прислони очи с ръце да се предпази от яркото слънце. Марджàн си помисли, че трябваше да вземе бутилка вода. Въпреки убийствената жега беше благодарна за светлината. Молеше се дъщеря ѝ никога да не попадне в тъмнината, от която тя беше оцеляла.

Качи се на автобуса, за да се прибере при дъщеря си и живота, който бяха изградили заедно. Съществуване, каквото не би и помислила за възможно, когато за първи път я пое на ръце.

Хавà. Кръсти я на Ева, на една създадена от Бога жена без баща. Хавà беше и дух, незримост, за която майка ѝ се надяваше да я пази от злочестини.

– Имам няколко долара – рече един мъж. – Елате, елате, седнете до мен.

Сорайя и Марджàн се престориха, че не са го чули. Изкуството на военната служба се заключаваше в умението да различиш кога да се биеш и кога да се притаиш, а градските автобуси понякога бяха по-сурова територия и от бунтов-

ническите крепости. Макар че не знаеха какво вършеха в базата, пътниците в автобуса се наслаждаваха на злостните си предположения. Подигравките им бяха невъзможно изпитание. Жена, която отговореше подобаващо, проявяваше лош вкус, беше неадекватна. Жена, която мълчеше, почти признаваше греха, в който я виняха. Нямаше печеливш ход, можеха да се задоволят единствено с по-малката загуба.

– Избирам високата – оповести мъжът, после се закашля в застиналия въздух. Не откъсваше поглед от Сорайя. Често се случваше.

Автобусът подскачаше по неравния път и притисната от телата, Марджàн почувства, че паниката ѝ расте. Ако не беше успокояващото присъствие на Сорайя, нямаше да оцелее след тези пътувания. Сорайя често ѝ повтаряше същото. Благодарна беше на приятелката си, но и същевременно ужасена, понеже, ако имаше урок, на който животът я беше научил, то това беше, че доброто е мимолетно.

Леко стисна ръката на Сорайя и слезе от автобуса по-рано от обичайното.

Проправи си път надолу по улицата. Зачуди се дали да напазарува, или да измисли нещо от каквото вече имаха. Вървеше потънала в мисли и изведнъж осъзна, че стои пред портите на зоопарка.

Взря се почтително в статуята на лъва до входа, навярно най-известното животно в Кабул. Съименникът ѝ. Хората се отклоняваха от пътя си, за да я заобикалят, неколцина я кълняха тихо, други – на висок глас.

Марджàн подръпна краищата на пребрадката си и се замисли за онази, която беше, преди да приеме това лъвско име. Рахимà, момичето, което навремето беше момче, а после отново стана момиче.

Миналата година доведе тук Хавà и остана задълго загледана в дъщеря си, която се взираше в статуята. Сега се за-

чуди какво ли мисли Хавà за едно такова подобие с животно. Онова, което виждаше, не ѝ се струваше удовлетворително. Образът сякаш плуваше пред нея и се видоизменяше. Звяр ли беше? Мит? Жертва? Изложена на промените на времето, бронзовата отливка беше придобила мек меден блясък с ярки петна по носа, върховете на ушите и извивката на опашката. Марджàн почти долавяше раздвижения въздух, сякаш лъвът издишаше от ноздрите си. Дихание, наситено с мириса на камък и печал.